

GORŠTAK U RAVNICI

Svoju izdavačku produkciju Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstić” je obogatilo objavljivanjem naučnog rada profesora dr Draga Kovačevića iz domena istraživanja estetičke svijesti u teorijskoj misli. Rad je napisan 1987. godine i kao doktorska disertacija odbranjen je na smjeru Sociologija kulture na Fakultetu političkih nauka u Beogradu.

Drago Kovačević je jedan iz plejade istaknutih jugoslovenskih intelektualaca koji su, još kao djeca, nakon Drugog svjetskog rata napustili svoju postojbinu Crnu Goru i nastanili se u Vojvodini. Rođen je u selu Gluhi Do, u pitomoj i lijepoj Crmnici, u tadašnjem barskom srezu. Rano je ostao bez oca, pa je kao četvorogodišnji dječak u naručju majke Milice, sa braćom Brankom i Novakom i sestrom Gospavom, u proljeće 1946. godine „vozom bez voznog reda” stigao u Lovćenac.

Kovačević je predstavnik one generacije gorštaka koja je uspjela da u svom mentalitetu, u najljepšoj ljudskoj harmoniji, spoji odlike planine i ravnice, stamena moralna načela iz svoje postojbine Crne Gore i vojvođansku pitomost i mirnoću. Živio, učio i stvarao je na relaciji Lovćenac – Beograd – Crmnica. I sve ih je volio na svoj način, rado im se vraćao i nikada nije želio napustiti to živopisno ambijentalno trojstvo koje je ispunjavalo njegov život. A bilo je ubjeđivanja i poziva da karijeru nastavi u Americi. Posebno su na tome insistirali njegovi prijatelji, akademik dr Dušan Kosović psihoanalitičar svjetskog glasa iz Njujorka i japanski naučnik Mičio Kuši sa instituta Kuši u Bruklinu. Ipak, svoj radni vijek je kao pravnik, sociolog kulture i univerzitetski profesor proveo i završio u Beogradu, uz nesebičnu podršku supruge Ljiljane, profesorice književnosti i dugogodišnje direktorke beogradskih biblioteka.

Bio je intelektualac autentičnog slobodoumnog mišljenja, britkog uma i jezika, koji se bez rezerve kritički suprostavljao svim negativitetima haotičnog društva. Smatrao je da intelektualac treba da ima jasan stav prema životu i da je u obavezi da o tome javno govori. Bio je produktivni mislilac koji je, u dugotrajnim debatama, rado svoje ideje dijelio sa drugima, pokazivajući oratorstvo visoke klase.

Opraštajući se od svog kuma, na sahrani u Lovćencu, proslavljeni glumac Tomo Kuruzović je ispričao događaj koji govori o hrabrosti i slobodoumnosti Draga Kovačevića. Kao visoko rangirani državni činovnik u Skupštini SFRJ Kovačević je bio aktivni učesnik stvaranja Ustava Jugoslavije iz 1974. godine. Sa Briona, gdje je tim povodom boravio više sedmica, poslao je razglednicu Kuruzoviću u Beogradu u kojoj je, između ostalog, naveo: „Kume, evo me na komemoraciji Juge, gotovo je, ode mast u propast”. Tako napisana razglednica, otvorena bez koverta, bila je njegova lična presuda, za zatvor ili za još nešto mnogo gore. To je bio on, čovjek koji je jurio slobodu po sopstvenoj mjeri. Politiku nije volio i stalno je od nje bježao, tražeći spas u umjetnosti. Kao svestrani kulturni pregalac, svirao je klavir, slikao, osnivao umjetničke radionice lijepih vještina i starih zanata, te neumorno podržavao mlade talente.

Nažalost, svoje ideje, misli i kritike nije bilježio, pa ih nije uspio sačuvati od zaborava. Na publikovanju svojih radova nije insistirao, pa čak i kada je neki rukopis bio predložen za izdavanje, sticajem nepredviđenih okolnosti to se ne bi ostvarilo. Studija „Granice estetičkog mišljenja”, sa pozitivnim recenzijama uglednih profesora Beogradskog univerziteta, ušla je u izdavački plan Novinsko-izdavačke kuće „Mladost” iz Beograda za 1981. i 1982. godinu. Interesantno je da je u tom planu bila i knjiga Zorana Đinđića „Njemačka jesen 1977.” I pored želje Programskog savjeta da ovaj rukopis objavi, zbog nedostatka finansijskih sredstava to nije učinjeno.

Neposrednu i intenzivnu komunikaciju sa pokojnim Dragom Kovačevićem sam uspostavio u periodu opremanja Crnogorskog kulturnog centra u Lovćencu. On se stalno interesovao kako napreduje uređenje umjetničke galerije, biblioteke, prostora za promocije i tribine. Njegovi savjeti su bili dragocjeni, a podršku je demonstrirao vrijednim poklonom kulturnom centru, donirajući umjetničko djelo izvajano

između dva svjetska rata. Impresivno gipsano poprsje nepoznatog Crnogorca u narodnoj nošnji danas krasi prostorije Crnogorske biblioteke i čitaonice. Razgovori sa njim, koji su po pravilu bili dugi, dinamični i sadržajni, na mene su ostavljali prijatan utisak i na inspirativan način otvarali mi nove vidike u poimanju kulturne baštine i načinu organizovanja kulturnih događaja multidisciplinarnog karaktera.

U kulturi sjećanja se ogleda stepen kulture i istorijske zrelosti jednog naroda. Posthumno publikovanje rukopisa profesora dr Draga Kovačevića ostavlja trajan pisani trag jednog segmenta njegovog intelektualnog pregnuća. Izdavanjem ove knjige Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš” u kolektivno sjećanje crnogorskog naroda, ali i šire kulturne i naučne i javnosti, vraća intelektualca i kulturnog pregooca - profesora dr Draga Kovačevića. Njegov život i djelo zaslužuju da ne budu zaboravljeni.

Nenad Stevović